

MAGYAR KURIR

A' FELSÉGES CSÁSZAR ÉS APOSTOLI KIRÁLY KE-
GYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indólt Bétsből, Kedden, Januárius 17-dik napján, 1815-dik esztendőben.

Nagy Britannia és Irlandia.

Ennek a' természeti fekvésére, politica existentiájára, financiájának gazdagságára, hadi és hajó seregeinek erejére, a' szárazon és tengereken való kereskedésére, 's egyéb tulajdonságaira nézve, minden Európai, sőt Ásiai és Amériki uralkodó Hatalmasfágok közt nevezetes Birodalomnak intézetjei tudálkozásra és követésre méltók, 's azok által minden nemzeteknek figyelmetességét magára vonta.

Ennek a' három országból álló hatalmas birodalomnak fekvését, minden a' ki az Európai Geográfiába csak futó szemekkel is bémézett, láthatta. *Anglia Ország* a' N. Britanniái szigetnek déli részéből áll, északra Scotiával, nap keletre az északi tengerrel, napnyugotra pedig az Irlandiai tengerrel határos. Hossza mintegy 80. szélessége 60 német mért földre megyen — A' második ország, mellyből N. Britaunia áll, a' N. Britanniái szigetnek északi része, melly 1807. esztendőben kaptolatott össze Anglia országgal, és e' két Ország most N. Britanniának nevezetik. — *Irlandia* vagy *Hybernia* egy a' N. Britanniái nagy szigetek közül, a' melly Ország N. Britanniától (Angliától és Scotiától) az Hyberniai tenger által választatik el.

A' Londoni udvari njságoknak 17-dik Decemb. darabjában egy kabinetbeli para-

tsolat olvastatik, melly szerént semmi magános személynek meg nem engedtetik, hogy azokat a' portékákat, mellyek a' napkeleti Indiai társaságnak privilegjuma által meghatározott határokon belől fekvő helyekről hozattatnak, másutt be vinni, hanem csak a' N. Britanniái és Irlandiai össze kaptolt országoknak kikötő helyeibe, a' mellyek elegendő magazinumokkal, avagy viz tartó tsatornákkal, 's több effele hátorságos helyekkel bővölködnek, a' millyen p. o. a' *Liverpooli* kikötő hely, melly a' királyi kintstárra ügyelő Lord Commisáriusnak ítélete szerént minden fele portékáknak tartására, és a' vámoknak bé szedésére is igen alkalmas. — Egy más kabinetbeli és csak December végezetéig hozatott parantsolat által az is közönségesé tetetődött, hogy azon ajándékozás, melly azoknak ígértetett, a' kik hajókon szolgáló legényeket verbuálnak, és a' szolgálatból ki szökött hajóslegényeket ki adjak vagy el árulják, egy esztendőre meg hosszabbítatott — A' Regens-Hertzeg fontolóra vévén azt, hogy azok az Angliái hadi tiszték, a' kik Frantzia Országban fogságban voltak, a' pénz folyamatiának Cursusa miatt sok kárt szenvedtek, oly parantsolatot adott ki, hogy azoknak kára pótoltasék ki.

Midőn a' múlt nyáron néhány idegen monarkák Angliában mulattak volna, az

Orosz Császár, és az Eő Felsege testvérhúga az Oldenburgi Hertzeg aszszony *Katalin* szorosán értekeztek a' Londoni fattyúkat nevelő háznak intézeteiről. Ezt a' házat egy *Coram* nevezetű hajós kapitány állította fel, tulajdon költségén, és tsupán felebaráti szeretetből. A' Parlamentumnak többszöri segedeime, a' sok testálás, és magányos személyeknek ajándékozások által egészen mástól nem függő intézette tetett ez a' hasznos haz, melly most is el fogadja ugyan a' jótéteményeket köszönettel, mind az által soha sem koldúl annak fenntartására másoktól valamit. De egy intézet sem is találhatik Londonban ahoz hasonló, a' melly olly nagy egyesítésben volna azon városbeli lakosokkal mint ez. Ennek a' háznak templomát vasárnapokon reggel és este olly sok főbb és atsőbb rangu urak és Dámák szokták meg látogatni; hogy sokszor helyt semtalálnak abban. Az oda gyült publikum nagy rész vevéssel halgatja azoknak az ártatlan gyermekeknek énekléseket, a' kik ottan a' vallásra, olvasásra, számvetésre, varrásra, főzésre, főzésre, mosásra, 's több idejekhez illendő foglalatosságokra taníttatnak, és szoktattatnak. Az ott neveltetett gyermekeket a' gondvifelő férfiak és aszszonyok, a' tanítók, és tanítónék igen jól nevelik, és ha az idő elkövetkezik, hogy a' férfi gyermekek mesterségre taníttassanak, és a' leány gyermekek szolgálni mennyenek, szorgalmasan arra vigyáznak a' tanítók, hogy jó házhoz menjenek, és a' gazdájok 's gazda atszzonyaik vélek jól bánnyanak. Hogy ha illyen emberekre nem találunk, tölek a' gyermekek elvételődnek, 's másokhoz küldetnek szolgálatba. Arról is szorgalmasan gondot viselnek, hogy ruházatjuk is mind felsők mind alsók jók legyenek. Ezek az árva gyermekek, ha felnevekednek és magok szárnyokra bocsátatnak, életük napjáig rútkán felejtkeznek el a' vélek tett jó téteményről, és vala-

hányszor foglalatosságok engedi, mindenkor örömmel meglátogatják volt gondvifelőiket és tanítóikat.

A' *Morning-Chronicle* nevezetű Londoni zsurnál azt írja *Stael-Holstein* aszszonyágról néhai *Necker* Francia Financialis minister igen tudós leányáról, hogy ez az *Oxfordi Lord* által egy húsz lapból álló hosszú levelet írt a' mostani Nápoly Országi királynak *I. Joakim Napoleonnak*, mellyben őtet arra tanítja, miként igazgassa az országát, és unként folytassa gazdálkodását. Ezt a' levelet a' Francia kormányzék *Stael* aszszonyágnak vissza küldötte, olly jelentés mellett, hogy azt postán is meg küldheti Napolyi királynak.

Napkeleti Indiai szigetek.

A' *Bombayi* közönséges újság levelek azt tartják, hogy a' múlt esztendő, Febr. hónapjában, a' Manillai szigetben két vezetes tűz okádó hegyek meggyúltak, és sok tüzes köveket 's moslékokat hányt ki a' torkokból. Mivel 1800 dik esztendőől fogva ez meg nem történt, az azon hegy körül lakozó emberek azon hegyet egész tetejéig nagy szorgalmatossággal művelték, ezen tűz okádó hegynek meggyúladása előtt való hónapban egy kevés föld indulás éreztetett; de az tsekély volt, hogy arra nem is ügyeltek az emberek. Azonközben Febr. 1-ső napján, reggeli 8 órakor a' legszebb és tisztább időben, a' vulkánusnak torka meg nyilyán, irtóztató sok tüzes lávát okádott ki maga gyomrából, azokból ki jött füst az ég kárpitját meg setétítette, és kemény, föld alatt való, 's menydörgéshez hasonló ropogások hallattak. Mivel tíz egész napig tartott ez a' tűz gerjedés, a' *Cumari-nesi* tartományban nagy pusztítást tett, öt népes városokat a' tüzes moslék el rontott, 1200 embert meg ölt, sokakat meg sebesített, és meg gyújtott, a' tűz okádó hegyből kihányt moslék néhány helyeken 10 — 12 ölni magasságra borította el a' földet, sok helyen egész hegyet tsinált; a' nevezett

tartományban egyetlenegy élő fa sem maradt ép-ségben, az életben megmaradt lakosok minden vagyonaikat elvesztették.

Napkeleti Indiából olly tudósítás küldetett, hogy azok a lakosok, a kik ellen az Angliai kormányzék 100 főből álló gyalogságot 's egynéhány száz lovasságot küldött az oda való *Rajának* az az, kormányozónak meg zabolázására, a' ki t. i. az Angliai napkeleti Indiai kereskedő társaságnak némelly birtokait el foglalta, 's a' lakosoktól sok pénzt fatsart ki, az ivókutakat méreggel meg rontották — A' napnyugoti Indiában is nagy támadások vannak a' Saitkek közt, a' kik az alatt valókat egy másra ingerlik, 's egymást nagyon vesztegetik.

Német Ország.

Stuttgardból a' Würtembergi országnak fő városából és királyi lakhelyéből e' folyó *Jánvárius 2-dik napján* következő tudósítás küldetett Bétsbe: Eő királyi, Felsőége ugymond, tegnap este, 5 óra felé szerentsésen és kívánt egészségben haza jött. Legelsőben is a' Felső. Királynét látogatta meg, kinek lakó palotájában az egész királyi familia öszve gyűlvén, nagy örömmel fogadták Eő kir. Felsőéget. Mivel ez a' kegyelmes Fejedelem előre megparantsolta, hogy sem a' királyi udvarbéliek, sem a' város lakosi semmi különös pompát ne tegyenek az Eő Felsőége eljövetelekor, haza menetele tsendesen ment végbe. A' következőzett napon minden Státus és conferentiális ministereket, valamint annakntánna minden udvari tiszteket, kamarás urakat, Státus tanácsosokat, nem külömben az itt lévő Generálisokat, és a' testörzö sergnek tiszteit maga eleibe botsátotta, és meg vendéglette. Ez a' Fejedelem Bétsbe való elutazásakor, a' Cs. kir. Udvari fő Mestert *Trautmansdorf* Hertzeget egy 20.000 forintra betsültetett, brilliantos kövekkel gazdagon kirakatott tobáktartóval; a' Cs. Kir. Udvari Fő Kamarás Gróf *Wibna*

Eő Excellentiáját, és Gróf *Trautmansdorf* Eő lovászmester urat hasonló bets és ajándékokkal tisztelte meg; az Eő Kir. Felsőége szolgálatjában volt Udvari Fő-Mestert Gróf *Apony* Eő Excellentiáját egy aranyos Sas-Renddel ajándékozta meg — A' Cs. Kir. Udvari Theatrumnak, és a' Viedeni Theatrumnak örökösét Gróf *Pálfi Ferdinándot* egy brilliantokkal ékeskedő arany piki-szel tisztelt meg — Minden nála szolgálatott tévő nemes ifiat egy brilliantos gyűrővel, minden kamarás urat 1000 f, és egy arany tobáktartóval ajándékozta meg. A' több Eő Felsőége nek szolgált személyeknek 2000 formátis aranyat hagyott kiosztás végett.

A' Hannoverai Státusoknak gyűlésében ez a' fontos kérdés előfordulván: hogy a' gyűlésbeli végzéseket közönségesen és a' halgatóknak jelenlétekben kell-e meghányi 's vétni, voksolásra ment a' dolog, és egyen kívül, minden jelen volt személyek abban egyeztenek meg, hogy a' haza java, jussa, és kinek kinek személyes boldogsága azt kívánja, hogy a' feltett kérdés állatóképen hagyattasson meg; ha ellenkezőképen végződött volna, minden Deputátusnak egy kártya adódott volna, a' melly mellett az, a' kinek a' Deputátus azt adta volna, mint halgató a' gyűlésbe bés botsádódott volna, következésképen a' halgatóknak száma egyenlő lett volna a' Deputátusokéval — A' Deputátusoknak rendes ülésében mindjárt az Elölülőnek választata után, a' fő jegyzők és titoknokok, a' magok foglalatosságokat el kezdettek.

A' közönséges ujság leveleknek egyik darabja Dec. 24-ik napján, így szöll Hannoveráról: midőn 1810-ik esztendőben az akkori Vestfaliai király Bonaparte Jeromos (Napoleonnak leg ifjabb testvér öttse) Hannovera városába ment volna, a' régi híres familiák közül ottan egyet sem találván, utánok postakát küldött,

és fenyegetéssel hivatta őket lakóvárosokba, most midőn az 1000. ezteendő szokás, t. t. a' törzsökös fejedelmi ház, és a' Státusoknak küldöttjei közt való egyeféleg megújították, és meg erősítették, a' nevezett városban elegendő hely niútsen azoknak befogadásokra, a' kik kedves házjoknuak feltámasztását ünnepelehetnék, és azoknak való helyadásra, a' kik a' német szabadságnak fel szenteltetését vélek együtt lelkesíteni kívánják.

A' Cambridgei Hertaeg az uralkodó háznak egyik tsemetéje, a' ki a' német nyelvet tükelltetesen érti, és a' tudományokat a' Göttingai híres Univerzításban tanulta; Dec. 15-dik napján a' Hannoverai városban a' Státus tisztviselőinek, és számos Halgatoknak jelenlétekben a' gyűlést elkezdette, és minékutánna Gróf *Schulenburg-Wolfsburg* Előhulóvé választatott volna, a' küldöttek is megjelentek, 85 számmal, a' kik közt tízen egyházi személyek, akademiái tanítók, 43-an a' nemesség, 32-en a' városoknak és falu helységnek deputátusai voltak, következőképen a' polgároknak 39, a' nemességnek 46 voksa van. A' Deputátusoknuak neveik közt sok meg különböztetett régi és mostani nevek találhatók, mint p. o. *Generál. Warheim* a' ki a' mostani Svétziai korona örökösével *Hindostanban* össze jött; *Bar Ur*, ennek előtte Casseli Státustanátsos, és Gróf *Münster*.

A' Cambridgei Hertzegnek a' Hannoverai Státusokhoz mondott orációjából kitündöklik, hogy az ő familiájából való fejedelmek és királyok, a' magok jussaikat az ő alattok való ellen soha kiterjeszteni nem igyekeztek, és az az erősítés is; hogy azt soha mivelni nem fogják; most tehát a' Hannoverai függhetetlen Státusok Rendin áll, hogy ezekkel a' nékiek adatott nagy jussokkal éljenek, és hogy az Ország jövődében is hatalmas és szerentsés lehessen, azokat a' magok hasznokra fordítsák a' t.

Minek utánna a' következőzött napon a' Hannoverai ország gyűlése constituáltott, és ki ki azoknuak tagjai között a' maga foglalatosságához fogott volna, a' királyi ministeriumtól a' gyűlés eleibe terjesztett feltételeknek meg halgatása után, következőzött köszöntő levelet küldöttek Dec. 21-dik napján a' Hannoverai Státusok Bő kir. Hertzegségéhez: Felséges Hertzeg! Leg kegyelmesebb Fejedelmünk és Urunk! A' jelenvaló időnek históriája gazdag az olly nagy történetekkel és ditsósséges tselekedetekkel, a' mellyeket csak a' jövődő maradékok fognak ilendőképen betölteni és tisztelni; de szemünk előtt vagnak azok a' vitézi tettek, és példák is, mellyeket hazánkfiain vitézi magok elszánásával és a' legnagyobb veszedelmek közt, életüknek feláldozásával, a' hazának és az emberi nemzetnek javára mutattak, a' mellyeknek mi is élő tanúbizonyságai vagyunk, és a' mellyeket magasztalni, 's azokért háládatosok lenni soha meg nem szűnünk. Ezek voltak azok az érzékségek is, leg kegyelmesebb Fejedelmünk és Urunk, a' mellyeket Felséged ezen ország karjai gyűllésének kezdetével minden szívekben fel gerjesztett, midőn azokról a' nagy tettekről tellyes tisztelettel emlékezett, mellyek által a' Hazának fiait, a' most ditsósségesen végződött viaskodásban, a' szabadságért, az emberiség jassáért, és javáért és halhatatlan ditsóségeért magokat meg különbözteték. Ezek a' nemes és vitéz Brittusokkal együtt, a' kiket mi atyánk fiainak nevezni büszkének vagyunk, a' jelenvaló időbeli első vezéréknek vezérlések alatt feltüvalkodott elleniséget, a' ki magát győzhetetlennek tartotta, sokszor egymás után meg vertek, és azt a' lántzot, mellyel egész Európát össze kötni igyekezett, össze törték.

De nem egyedül abban áll az az érdem, mellyet a' Haza az ő bátor védelme-

zójában biztossá; az által is nagy áldozatot tett a' hadi seregeknek nagy része a' Házának, hogy a' szabadságnak bátor fenntartása végett még tíz esztendőig marad a' hadi szolgálatban, és a' maga győzedelmi koszorúját oly ég hajlatja alatt keresi, a' hol sok veszedelem és sok féle nyomorúság terheli őket. Hasonló dicséretes buzgóságtól indítván számos ifjak, a' nélkül, hogy az ő kötelességek volt volna a' hadi állapot, egyedül az igaz ügynek szeretetétől serkentetvén, békességes foglalatosságaikat elhagyták, és azon szempillantásban, melyben a' katonaság a' Haza védelmezésére, meg hivatott, a' régi katonák rendibe állottak, 's bátor szívvél viaskodtak velek együtt. Mindnyájan fok nyomorúság viseléssel és állhatatossággal viaskodtak a' szabadság szent ügye mellett, és oly békességet nyertek, mely minket a' mi szív szerént való kedves Monarkhánkkal és az Eő Felsége helytartójával a' mi alázatosan tisztelt Régens-Hertzegünkkel ismét össze kaptak, kinek videlme, és tsendes atyai kormányozása alatt mindnyájan boldog jövődő időt reménylünk.

Az Országnak ide felgyűlt köldöttel egyenlő szívvél és lélekkel azt ohajtják, hogy ez a' kívánság, tisztelet, és mely haladatosság, a' mely a' Hazát a' Hannoverai vitéz katonaság eránt lelkesíti, minden Generálisoknak, fő, és all-tiszteknek, és köz embereknek, mind az Anglus német legiónak, mind az egyéb haza védelmező seregeknek tudokra adattasson. Méltóztasson Kir. Hertzegséged ezt a' Hannoverai Deputátusok által kijelentett kívánságot, és azt a' mélységes kérést el fogadni, és kegyelmesen eszközölni, hogy ezen közönséges végzésnek foglalata minden hadi seregekkel és hadi dolgokra ügyelő hivatalos személyekkel illendőképen közöltessen, *Költ Hannoverában Dec. 27 dik napján, 1814. A' Hannoverai ország közönséges gyűlésére össze gyűlt Karok és Rendek.*

Spanyol Ország.

A' Fels. Spanyol Országi király a' múlt Dec. 21. napján következendő végzést adott ki Madridban, hogy azok a' szerzetes papok, a' kik még addig a' magok klastromaikba viszsza nem tértek, leg ottan az ez eránt kiadott parantsolatnak engedelmeskedjenek, egyszersmind a' helybeli tisztviselőknak is meg parantsoltatott, hogy mindenütt, a' hol illy királyi parantsolatnak nem engedelmeskedő papok találtnak, őket fegyveres kézzel fogják meg 's vigyék klastromaikba. Egy más királyi végzés által a' Castiliai fő tanátsnak meghagyatott, hogy semmi Pápai bullákat meg ne esmérjenek, a' mellyek a' királyi Ministereknek kezeken meg nem fordáltak — A' Castiliai tanáts minden Spanyol Országi tanátsok közt leg első és leg nevezetesebb Spanyol országban, és a' Király maga tanátsának nevezi azt. Ez a' tanáts két Elöljáróból, hét tanátsos férfiakból, egy fiscális Prókátorból, hat Referensből, hat titoknokból, és egy actuáriusból, az az, oly törvényes iróból áll, a' ki az actáknak szorgalmatos vigyázására, 's azoknak jó rendben való tartására esküvéssel köteleztetik.

A' Madridi Udvari újság levelekben számos papi hivatalokban tett előbbre való vitelekről tétetik emlékezet. Azok közt a' papok közt, a' kiket a' Király érdemeikre nézve meg jutalmaztatni kívánván, Salazar Francisco, a' ki azt tartván, hogy a' hadi foglalatosság a' papi hivattal nem ellekezik, a' múlt Frantzia báborúban, a' maga egyházi hivattaljának szorgalmatos folytatása által magát, minden más tábori papok felett, megkülönböztette, 's annál fogva tsak nem hasonló hírt és nevet szerzett magának, mint Empedocinado, és Mina el Medico magoknak szerzetek vala.

Valenciából a' Spanyol Monarkhiának egy nevezetes Országából, Dec. 20-ikán, a' Frantzia Mouteur út mutatása

szerént következő dolgokat olvasunk: Generál Elió meg nem szűnik a' Frantziák és Frantzia módon gondolkozók ellen kegyetlenkedni; avval mentvén magát, hogy ő a' Királytól azoknak üldözésekre parantsolatot vett volna, és hogy meg ne engedje, hogy a' Frantziák közül valaki Valentzia Országban letelepedhesen. Ez a' rendelés vagy inkább Frantziák ellen való gyűlöiség azzal a' bekefességgel, melly most a' Frantziák és Spanyolok között végbe ment, bekességgel meg nem egyezhet — Továbbá a' Bartzelloniai tudósítások azt hirdetik, hogy Cataloniában nagyon meg szaporodott a' haramjaknk és úton járó tolvajoknak a' száma, ugy annyira, hogy a' kereskedők és utasok sohol bátorsággal nem utazhatnak, a' kik közül már sokan portékaiktól 's pénzeiktől meg is fosztattak.

Spanyol Amerika.

A' Madritti kormányfzék egy rendkívül való udvari ujságlevelben következő tudósítákokat adott ki: az Indiai dolgokra ügyelő Minister, Státus-Titoknok, a' Mexicói Vicekirálytól Calléja Felixtől következő foglalató actákat vett mostanában: Kegyelmes Uram! A' Vera-Crux várofával való egyesülés, mellyről nem régiben is tudósítottam Excellentiádat, még sem állított helyre, és azon efore. ha a' Xalapi katona őrizet, melly egynéhány granatéros compániával, rendelésem szerént, megerősített, azokat a' haramja csoportokat, mellyek az utakat nyughatatlanokdattatják, és mindenütt fosztanak, lopnak, 's több efféle istentelenséget művelnek, meg nem verhetik, 's annál fogva az

utakat bátorságosokká nem tessék, nem tudom, velek mit műveljünk. Ezeket az írásokat azért nem küldöm Excellentiának a' rendes uton, mivel attól félek hogy azok a' gonosz emberek az én írásaimat elrabolják, egyszersmind azt is jelentem Extiádnak, hogy az Acapulcoi esztendőget ismét vissza vették, és a' Morellói partos papnak vezérlése alatt lévő haramjak által elfoglaltatták, és a' sántzokat is elrontották. A' Vera-Cruxi katona őrizetet komandirozó Generálisnak parantsolatot küldöttem, hogy a' kevésbe hasznos posztókat el hagyván, egész hadi erejét össze huzza, és azt a' szigetet, mellyet a' pártosok meg erősítettek, támadja meg, azon idő alatt, hogy Don Ciriacó de Uano brigadiros azokat a' pártos seregeket, mellyek ezen tartomány, és Valladolid között össze gyűllöttek, magát jó rendbe hozza. Ennek a' Vicekirályságnak egyéb tartományiban, mellyeknek igazgatói abban foglalatostokodnak, hogy azokat a' pártos csoportokat, mellyek mindenütt sok pusztítást tesznek, az utakat elfoglalják, és a' kereskedő társaságokat dolgaikban meg akadályoztatják, megzabolázzák, egyéb ujságok nem történtek.

Norvegia Ország.

A' Magyar Kurir 3. dik szám alatt kiadott darabjának 16 dik lapján félbe szakadt Constitutzióknak további folytatása. Ezen Orzágnak minden törvényei azon nemzet nyelvén, a' király nevében, és azon ország petsétje alatt fognak kiadattatni —

(A' többi következik)

Jan. 14-dik napján' adtak 100 Forint Huszas penzért 279 forintot Váltó-tzedulában. Egy Cs. aranyért 12 fontot 57 3/4 krt.